

Bruk av statstilskudd og skolepenger til mat

Denne tolkningsuttalelsen besvarer spørsmål om tilleggsvirksomhet i private skoler, og om statstilskudd og skolepenger kan brukes til mat.

TOLKNINGSUTTALELSE | 27.06.2022

Statstilskudd og skolepenger skal gå til å drive skole i samsvar med privatskoleloven. Privatskoleloven åpner for at skolene i tillegg kan drive enkelte former for tilleggsvirksomhet. Det er et krav at tilleggsvirksomhetene ved en skole samlet sett skal være selvfinansierende.

Gjelder

- [Privatskolelova - § 2-2 Krav til verksemda til skolen](#)
- [Økonomiforskrift til privatskolelova - § 7-1 Tilleggsverksemd](#)

Statsforvalteren i Oslo og Viken har fått en henvendelse fra Humanistskolen med flere konkrete spørsmål om offentlig tilskudd og skolepenger. Statsforvalteren ber Udir om en avklaring av spørsmålene, eller eventuelt en avklaring av om dette er spørsmål som må besvares spesifikt for eksempel i forbindelse med en tilsynssak ved en skole.

Nedenfor kommer vi først med noen overordnede hensyn og betraktninger. Deretter gjengir vi spørsmål fra Humanistskolen og besvarer dem fortløpende.

Generelt om bruk av statstilskudd og skolepenger til matservering mv.

Utgangspunktet er at etter dagens regelverk så skal statstilskudd og skolepenger gå til opplæring og ikke til matsservering mv.

Mat som inngår som en integrert del av undervisningen – for eksempel i faget Mat og helse, eller i matematikk for å lære målebegreper e.l. – vil være en del av opplæringen. Tilsvarende vil mat som er knyttet til undervisning i andre fag gjennom metode mv. anses for å være opplæring. Dette kan dekkes av offentlige tilskudd og skolepenger.

Skolen kan også servere mat og drikke (og kjøpe inn lys og servietter osv.) til arrangementer, jubileer eller andre tilstelninger – eksempelvis servering av pizza ved en avslutning for elevrådet, eller servering av grøt til alle skolens elever i desember. Slike situasjoner utgjør en naturlig del av opplæringen og skolemiljøet som sådan.

Dersom en friskole ønsker å servere mat til elevene regelmessig og som en fast praksis – for eksempel en daglig lunsjservering med brød, pålegg mv. – så er dette ikke en del av skolens opplæring, men en tillatt tilleggsvirksomhet.

Skolen trenger ikke å søke om å få drive slik regelmessig, avtalebasert matsservering/kantine, så lenge ordningen begrenser seg til en servering/kantine for elevene ved skolen, jf. økonomiforskrift til privatskoleloven § 7-1 første ledd bokstav e. Skolen må sende inn et eget avdelingsregnskap for denne tilleggsvirksomheten, jf. økonomiforskriften § 8-1, og det må fremgå av regnskapet at tilleggsvirksomheten er selvfinansierende. Dersom skolen driver flere tilleggsvirksomheter er det tilleggsvirksomhetene samlet sett som skal være selvfinansierte.

Poenget er at virksomhet som skolen driver og som ikke er skolevirksomhet, ikke skal finansieres med penger fra statstilskuddet eller foreldrebetaling etter privatskoleloven § 6-2. Dersom skolen har inntekter for eksempel fra donasjoner e.l., så kan slike midler bidra til å finansiere tilleggsvirksomhetene.

Korte svar til de konkrete spørsmålene fra Humanistskolen

Vil enhver servering av skolelunsj til elever, som ikke er knyttet til kompetansemål eller opplæring i fag, være å anse som tilleggsvirksomhet?

Svar: Ja, se over.

Har det noen betydning for vurderingen hvorvidt det er snakk om kjøp/salg av mat eller om maten er gratis for alle elever?

Svar: Nei, dette vil ikke ha noen betydning for vurderingen av hvorvidt det er en tilleggsvirksomhet eller ikke. Det er avgjørende for om det anses som en tilleggsvirksomhet er om det er en fast og regelmessig matsservering.

Har hyppigheten og/eller omfanget av serveringen betydning for vurderingen av hva som faller inn under begrepet "tilleggsvirksomhet"?

Svar: Både ja og nei, se over.

Er det av betydning om det serveres varm mat eller om skolelunsjen består av brød og pålegg som elevene smører selv?

Svar: Nei, se over.

Dersom Humanistskolen én dag i uken kjøper inn og setter frem brød og pålegg som elevene smører selv i langfriminuttet, vil dette være å regne som "kantinevirksomhet" som anses som tilleggsvirksomhet etter økonomiforskriften § 7-1 bokstav e?

Svar: Ja, når dette er en fast, regelmessig praksis som gjør at elevene denne dagen spiser mat på skolen i stedet for å ha med seg skolemat hjemmefra, så vil dette være en tilleggsvirksomhet etter økonomiforskriften § 7-1 første ledd bokstav e.

Akkurat hvor grensen går må avgjøres konkret i det enkelte tilfelle, jf. det som er sagt over om hensynene bak reglene. Som nevnt over vil det være en lovlig tilleggsvirksomhet, som det ikke behøver å søkes om, men det må lages et eget avdelingsregnskap.

Vil utdeling av enkel mat og frukt til elever, finansiert ved offentlig støtte eller skolepenger, være i strid med reglene i privatskoleloven i de tilfeller utdelingen ikke skjer som en del av kompetansemålene eller opplæringen i fag?

Svar: I utgangspunktet ja, jf. det som er sagt over.

Det følger av privatskoleloven med forskrifter at statstilskuddet og skolepengene skal gå til opplæring og at en privatskole kun kan drive skolevirksomhet. Mat, frukt mv. inngår per i dag ikke i tilskuddsgrunnlaget.

Vil servering av eksamensfrokost til skolens elever, finansiert ved offentlig støtte eller skolepenger, være i strid med privatskoleloven?

Svar: Nei, se over.

Har privatskoler anledning til å benytte offentlig støtte eller skolepenger til å bekoste elevenes måltider på skoleturer med eller uten overnatting, selv om gjennomføringen av selve måltidet ikke er å regne som en del av kompetansemålene eller opplæringen i faget mat og helse, eller andre relevante fag?

Svar: Her vil det være et skille mellom leirskole og andre skoleturer.

Hovedregelen er at skoleturer er en del av opplæringen og da skal de være gratis for elevene. Skolen ikke bare kan, men skal derfor bruke av statstilskudd og skolepenger for å dekke skoleturer. På skoleturer generelt kan elevene bli bedt om å dekke matutgifter (ikke overnatting eller andre utgifter), ettersom dette

er utgifter elevene ville ha hatt om de ikke var på tur.

Når det gjelder leirskole spesielt, så er dette tilbudet ikke regulert for privatskoler slik det er for offentlige skoler. Alle kommuner må tilby leirskoleopphold som en del av grunnskoleopplæringen. Tilbudet skal være gratis og skolen kan ikke kreve betaling for kost og losji av elevene, dette skal dekkes av kommunen. For privatskoler så er utgifter til leirskole inntatt i tilskuddsgrunnlaget. På leirskole skal derfor eleven ikke betale for mat.

Har friskoler anledning til å benytte offentlig støtte eller skolepenger til å bekoste overnattingskostnader for elever og lærere på skoleturer med overnatting?

Svar: Ja, se over.

Kan friskoler benytte statstilskudd og skolepenger til å kjøpe inn baller og idrettsutstyr til bruk av skolens elever i friminuttene, selv om denne aktiviteten ikke er å anse som opplæring i fag?

Svar: Ja. Dette vil være utgifter som utgjør en naturlig del av skolens drift og ivaretagelse av skolemiljøet.

Kan elevrådet ved friskoler benytte statstilskudd og skolepenger på tiltak som kommer elevene til gode, selv om elevrådet ikke har ansvar for noen del av opplæringen ved skolen?

Svar: Det vil være innenfor regelverket om enkelte tiltak som elevrådet arrangerer, og som om har til hensikt å skape et bedre skolemiljø og omfatter samtlige elever (eller et saklig utvalg), dekkes av statstilskudd og skolepenger. Akkurat i hvilket omfang eller hvor grensen går må vurderes fra sak til sak.

Kan elevrådet gi skolegensere i gave til skolens elever?

Svar: Hovedregelen og utgangspunktet er at statstilskudd og skolepenger ikke skal brukes til å finansiere vanlige klær til skolens elever. På lik linje med mat, er vanlig bekledning noe eleven/foresatte har ansvar for.

At elevrådet ved en skole ved en enkeltstående anledning deler ut en skolegenser til alle skolens elever tenker vi likevel vil være innenfor det som anses som normal skoledrift og ivaretagelse av skolemiljøet.

Kan elevrådet spandere pizza på skolens elever (i skoletiden) ved spesielle anledninger?

Svar: Ja, se over.

Har privatskoler anledning til å låne ut skolens lokaler gratis utenom undervisningstiden selv om slikt utlån medfører ubetydelig slitasje og ubetydelige strømkostnader? Kan gratis utlån skje til skolens elevråd, FAU og/eller ideelle foreninger og politiske partier/ungdomspartier?

Svar: Utleie/utlån av skolens lokaler utenfor skoletiden er en godkjent tilleggsvirksomhet jf. økonomiforskriften § 7-1 første ledd bokstav g).

Skolen må til enhver tid sørge for at skolens tilleggsvirksomheter er selvfinansierende. Statstilskudd gitt til skoledrift skal ikke finansiere tilleggsvirksomheter. Kostnader som er felles for skolen og eventuelle tilleggsvirksomheter, skal fordeles på hver enkelt avdeling. Det forutsettes at skolen lager en fordelingsnøkkel som sørger for at tilleggsvirksomheten til enhver tid belastes med sin andel av alle relevante felleskostnader.

Skoler som tilbyr tilleggsvirksomhet, som for eksempel utleie av lokaler utenfor skoletiden, skal føre dette som egen avdeling i regnskapet. Regnskapet skal vise interne transaksjoner og disse transaksjonene skal være tilfredsstillende dokumentert jf. økonomiforskriften § 8-1.

Når det gjelder elevrådet og FAU, så er disse lovpålagte organer som kan benytte skolens lokaler som en del av skoledriften.